Gemeente Amsterdam
Stadsdeel West
Directie Strategie en beleidsrealisatie
Afdeling Economie en cultuur

Notulen kunstcommissie Witte de Withplein

Van	5.1.2.e (notuliste)
Behandeld door	5.1.2.e
Telefoonnummer	5.1.2.e
E-mail	5.1.2.e @west.amsterdam.nl
Datum	27 juni 2011
Pagina	1 van 5
Vergaderdatum	26 mei 2011
Plaats	5.1.2.e aansluitend in vergaderzaal LLoydhotel
Aanwezig	5.1.2.e beleidsmedewerker Stadsdeel West en voorzitter van de vergadering 5.1.2.e adviseur kunst en ontwerp Ymere 5.1.2.e zelfstandig projectleider en coördinator evenementen 5.1.2.e opbouwwerk St. Dock 5.1.2.e galeriehoudster 5.1.2.e kunstenaar 5.1.2.e landschapsarchitect 5.1.2.e en 5.1.2.e adviseur Wiseguys Urban art projects
Afwezig	5.1.2.e komt iets later, 5.1.2.e vertrekt eerder
Onderwerp	Beoordeling definitief ontwerp kunstwerk Witte de Withplein
Bijlage	Bijlage 1 Bovenaanzicht platform; Bijlage 2 Zijaanzicht platform; Bijlage 3 Bovenaanzicht tegelpatroon.

I. Welkom door de voorzitter

We zijn hier in het atelier van Hans van Houwelingen (H.v.H.) voor de presentatie van het definitief ontwerp. De maquette en tekeningen zijn komende week ook te zien in BOOT op de Witte de Withstraat 100. Na de presentatie van de kunstenaar zal de kunstcommissie op een vergaderlocatie haar oordeel vormen.

II. Inleiding WISEGUYS:
Op 25 februari heeft de kunstcommissie het voorlopig ontwerp van H.v.H. gekozen. Daarbij zijn enkele voorwaarden meegegeven voor uitwerking van het ontwerp tot een definitief ontwerp (DO). Op basis van deze randvoorwaarden gaan we het DO beoordelen. We hebben deze randvoorwaarden en de voorwaarden uit de opdracht samengevat en op papier gezet zodat deze kunnen worden meegenomen in de beoordeling.
De beoordeling van het DO van H.v.H. voor het Witte de Withplein geschiedt op basis van de volgende acht aandachtspunten:

1. Dimensionering en ruimtelijke plaatsing op het plein.
2. Kwaliteit van het kunstwerk binnen de context van het plein.
3. Een uitgewerkt technisch en artistiek ontwerp, onderbouwd met constructieberekeningen van het platform en de fundering daarvan.
4. Motivatie van cijfers 999/666 in ontwerp en vormgeving daarvan.
5. Rekening houden met het beheer en onderhoud van de Hemelboom. Randvoorwaarde hierbij is dat te allen tijde werkzaamheden aan de boom moeten kunnen worden uitgevoerd of zelfs de boom moet kunnen worden verwijderd. Het demonteerbaar maken van een deel van het platform is daarom noodzakelijk.
6. De constructie dient dusdanig gemaakt te worden dat deze geen geluidsoverlast veroorzaakt of gevaar oplevert.
7. Een uitgewerkte begroting onderbouwd met offertes - begroting dient binnen het budget te vallen.
8. Inzicht in hoe het werk veroudert en in het onderhoud op termijn. Planning van de realisatie.

III. Presentatie Hans van Houwelingen (H.v.H.)
De kunstenaar presenteert het ontwerp aan de hand van maquettes en tekeningen. Van het materiaal dat kan worden gebruikt voor de toplaag van het kunstwerk zijn proefjes te zien. Voor een indruk van het formaat is in de binnentuin het werkelijke formaat gemarkeerd d.m.v. touwtjes.

IV. Samenvatting van de D.O. presentatie van Hans van Houwelingen door Wiseguys.
De kunstenaar heeft een aantal zaken aangepast in het ontwerp namelijk:

<u>a. Maatvoering en technische uitwerking</u>
Geïnspireerd door de Amsterdamse School en de maatvoering van de gevels in de omgeving van het plein zijn de eerdere afmetingen losgelaten. Voor de verhoudingen is nu de gulden snede gebruikt. Het platform is daarom groter dan in het voorlopig ontwerp en meet 4,95 x 8,00 meter. De hoogte van het oppervlak van het platform is 85 cm. Het platform heeft een dikte van minimaal 20 cm (afhankelijk van de aan te brengen toplaag). De ruimte tussen grondvlak en onderzijde van het platform komt daarmee op 65 cm.
De fundering van het platform bestaat uit een betonconstructie van 60 cm breedte en wordt gestut door zes palen. Het platform zelf bestaat uit negen ribben bekleed met staal. Het is een boxconstructie die oogt als een massief object. De boxconstructie zal worden uitgevuld met steenwol om geluidsoverlast tegen te gaan.
<u>b. Toplaag</u>
Voor de afwerking van de toplaag zijn er twee varianten:

- Staal dat geïmpregneerd wordt met Epifanes anti-corrosiemiddel.
- Een toplaag van 3mm dik koperplaat op staal. Verlijmen zal vacuüm gebeuren. Er bestaat een composietlijm waarmee de spanningsverschillen tussen koper en staal (uitzetting door o.a. hitte) niet kan leiden tot delaminatie (loslaten koperen toplaag).

De keuze hangt af van de technische mogelijkheden en de risico's die op kunnen treden wat betreft het onderhoud. De kunstenaar spreekt een voorkeur uit voor de tweede variant voor de toplaag.
<u>c. Detaillering</u>
De toevoeging van de cijfers is meer in lijn gebracht met bedoelde verwijzing naar het ingeslagen keurteken bij edelmetalen. De cijfers worden uitgevoerd in een verhouding die bijdraagt aan de betekenis en overeenkomt met een A3. De inhoudelijke verwijzing naar de betekenis van de cijfers blijft daarmee behouden, maar met name de verwijzing naar het keurteken is sterker dan in

het voorlopig ontwerp.
De kunstenaar geeft aan ook nog te willen onderzoeken of er een extra ornament toegevoegd kan worden in de cirkel bij de boom. Indien dat het geval is zal het ornament ten dienste staan van de monumentaliteit. Hans wil dit onderzoeken door een model van het gat met ornament op ware grootte op te bouwen.

(Na de presentatie in het atelier vertrekken de leden van de kunstcommissie naar de vergaderlocatie.)

Verslag beoordeling definitief ontwerp.

V. Algemene bespreking n.a.v. het atelierbezoek.
Tijdens de uitwerking van voorlopig ontwerp naar DO heeft het geheel aan kracht gewonnen. H.v.H. schetste tijdens de presentatie inhoudelijk een compleet beeld. Technisch is het werk nog niet ver genoeg ontwikkeld. Twee punten komen daarbij het meest naar voren:

- De keuze voor de toplaag is nog niet gemaakt.
- De detaillering aan de binnenkant van de cirkel is nog niet ver genoeg uitgewerkt. Het is lastig te beoordelen hoe de cijfers er uit zullen gaan zien. Deels zijn beide onderdelen ook afhankelijk van de keuze voor de toplaag.

De kunstcommissie realiseert zich dat beide zaken essentiële aandachtspunten zijn voor de beoordeling en besluit hier eerst verder over te spreken alvorens alle voorwaarden na te lopen.

Toplaag H.v.H. heeft zijn voorkeur uitgesproken voor een koperen in plaats van de donkere stalen toplaag. Voor de koperen toplaag moet nog een technisch onderzoek naar de mogelijkheid en duurzaamheid uitgevoerd worden. Daarnaast zal deze toplaag het totale gewicht veranderen. Het uiteindelijke gewicht is bepalend voor de fundering van het werk. De commissie gaat mee met de voorkeurskeuze van H.v.H. voor koper, omdat ze begrijpt dat H.v.H. het werk wil optimaliseren. Ze heeft er ook begrip voor als H.v.H. op basis van zijn verdere onderzoek terugkeert naar de oorspronkelijk toplaag van donker staal.
Detaillering Om tegemoet te komen aan de detaillering die de Amsterdamse School gebruikte, heeft de kunstenaar een ornament bedacht dat de cirkelvormige opening rondom de Hemelboom markeert. De eventuele verdere uitwerking hiervan is mede afhankelijk van de keuze voor de toplaag. De commissie is oorspronkelijk niet geheel overtuigd van deze toevoeging. De commissie vindt wel dat de kunstenaar de ruimte moet krijgen om deze detaillering verder uit te werken. Het ornament dient volgens de commissie wel de monumentaliteit van het werk te versterken en niet alleen een decoratieve toevoeging te zijn.

VI. Bespreking n.a.v. de aandachtspunten.

1. Dimensionering en ruimtelijke plaatsing op het plein. De commissie is unaniem akkoord dat het kunstwerk de juiste verhoudingen heeft ten opzichte van het plein, zowel in hoogte als in grootte. Ook de plaatsing ervan ten opzichte de gevel en tramlijn is goed gekozen.
2. Kwaliteit van het kunstwerk binnen de context van het plein. H.v.H. heeft gekozen voor een 85 cm hoog (zwevend) vlak. Het platform nodigt vanwege de (tafel)hoogte van het vlak niet direct uit tot zitten, maar sluit de mogelijkheid ook niet uit. De basisvoorwaarde voor een verblijfsmogelijkheid blijft behouden. Hiermee wordt het inhoudelijk concept van het kunstwerk als een platform voor de bevolking versterkt. In het ontwerp van het plein is rekening gehouden met het platform als zitplaats en verblijfsruimte. In het pleinontwerp zijn daarom verdere zitobjecten achterwege gebleven. In de toekomst zal wel rekening gehouden moeten worden met de relatie tussen kunstwerk en pleinontwerp. Dit vereist zorgvuldigheid bij eventuele toekomstige aanvragen voor extra zitelementen om verrommeling rondom het kunstwerk te voorkomen. Er wordt voorgesteld om hiervoor een protocol op te stellen.
3. Een uitgewerkt technisch en artistiek ontwerp, onderbouwd met constructieberekeningen van het platform en de fundering daarvan. De toplaag bepaalt in grote mate de uitstraling van het kunstwerk. Na de keuze voor de toplaag kan de berekening voor de fundering verder uitgewerkt worden. Deze keuze heeft daarnaast ook invloed op de verdere

detaillering.

4. Motivatie van cijfers 999/666 in ontwerp en vormgeving daarvan. De beschrijving die H.vH bij de tentoonstelling van het DO heeft opgehangen geeft voldoende uitleg. Als kunstwerk duidt het platform op een cultureel en politiek momentum, zoals de architectuur van de Amsterdamse School dat eigen is. Waar in die periode de Amsterdamse School uitdrukking gaf aan een zeker sociaal engagement wil H.v.H. nu de polariserende realiteit waarin wij leven weergeven door de 'ingeklonken' cijfers die op twee manieren te lezen zijn. Als het keurteken in een baar goud of zilver staat er 999 in geslagen, wat voor de zuiverheid van het metaal of de perfecte wereld staat. Vanaf de andere kant wordt 666 gelezen, dat juist de ondergang aangeeft. Zonder nadruk wordt het kunstwerk het toneel van de huidige samenleving, maar doet echter bewust geen uitspraak over deze polarisatie en manifesteert zich vooral als platform. De als keurteken ingeslagen cijfers suggereren een ambachtelijkheid die bij de Amsterdamse school past. De kunstcommissie vindt vorm, grootte en detaillering ook passend en de motivatie voor de symboliek acceptabel. Wel wil de commissie dit 'keurteken' nog uitgewerkt op schaal bekijken nadat de keuze voor de toplaag is gemaakt. Ook in relatie tot het nog door de kunstenaar verder uit te werken ornament, dat mogelijk in de cirkel rond de boom wordt aangebracht.
5. De constructie dient dusdanig gemaakt te worden dat deze geen geluidsoverlast veroorzaakt of gevaar oplevert. De commissie acht dat er voldoende beperkende maatregelen zijn genomen om geluidsoverlast te beperken tot een toelaatbare grens. Ook is er voldoende nagedacht over veiligheid in normale omstandigheden.

De kunstcommissie concludeert dat drie van de acht aandachtspunten nog niet zijn te beoordelen en verdere uitwerking behoeven.

Nog uit te werken aandachtspunten:

6. Rekening houden met het beheer en onderhoud van de Hemelboom. Randvoorwaarde hierbij is dat te allen tijde werkzaamheden aan de boom moeten kunnen worden uitgevoerd of zelfs de boom moet kunnen worden verwijderd. Het demonteerbaar maken van een deel van het platform is daarom noodzakelijk.
7. Een uitgewerkte begroting onderbouwd met offertes - begroting dient binnen het budget te vallen.
8. Inzicht in hoe het werk veroudert en inzicht in het onderhoud op termijn. Planning van de realisatie.

Daarbij dient een keuze gemaakt te worden in de toplaag en de detaillering verder uitgewerkt.

VII. Voorlopige conclusie kunstcommissie.

Het DO is wat betreft de inhoudelijke motivering compleet en de kunstcommissie is in principe akkoord met het ontwerp, maar het DO is nog niet gereed en behoeft verdere uitwerking betreffende de materialisatie en de detaillering van het kunstwerk.
De commissie geeft H.v.H. nog de tijd om te onderzoeken of de koperen toplaag gerealiseerd kan worden. Indien dit niet het geval is, wordt alsnog besloten voor de stalen toplaag. Pas nadat de materiaalkeuze is gemaakt kan H.v.H. met de nog ontbrekende informatie betreft de overige drie aandachtspunten aan de slag.
Hij krijgt twee weken de tijd voor het onderzoek naar de toplaag en daarna nog een week voor het aanvullen van de ontbrekende informatie. Langer is niet mogelijk omdat anders de planning m.b.t. het aanvragen van de benodigde vergunningen in gevaar komt en daarmee ook de planning voor oplevering van het plein en het kunstwerk.
H.v.H. maakt binnen deze drie weken ook 1 op 1 uitwerkingen van de detaillering rondom de cirkelopening en van het keurteken. De beoordeling van de kunstcommissie moet voor week 25 plaats vinden. In deze periode kan de kunstcommissie geen moment vrijmaken om voltallig bijeen te komen. H.v.H biedt de kunstcommissie een paar inloopmomenten op zijn atelier aan om het verder uitgewerkte ontwerp te kunnen beoordelen. De commissieleden besluiten in kleine groepjes langs te komen en voor 27 juni (week 26) advies uit te brengen over het wel of niet toepassen van de detailleringen en over de door de kunstenaar aangeleverde informatie betreffende beheer en onderhoud.

Verslag voortgang tot 27 juni
De kunstcommissie is zoals afgesproken bij H.v.H op het atelier langs geweest om de aanpassingen op het DO te beoordelen. Technische uitvoering en maatvoering zijn verder uitgewerkt. (zie bijlage 1 t/m 3) Ook is een model op schaal gemaakt van de detaillering. Hieronder een samenvatting van de reacties van de kunstcommissie en een advies.
Toplaag Het bedrijf Qumey dat door de kunstenaar is ingehuurd om constructieberekeningen te maken en een proef te doen om de mogelijkheden van de koperen toplaag te onderzoeken, kan op dit moment niet garanderen dat de koperen toplaag aan de kwaliteitseisen kan voldoen. In overleg met de opdrachtgever heeft H.v.H. besloten te kiezen voor de donkere stalen toplaag. Twee commissieleden betreuren het feit dat er niet voldoende tijd is om het kunstwerk in dit opzicht te optimaliseren. Ze begrijpen echter dat het verruimen van de aanleverdatum van het DO effect heeft op de planning betreft de oplevering van het plein en het kunstwerk. Ze leggen zich bij de keuze van de kunstenaar neer. De andere leden van de kunstcommissie hebben een voorkeur voor de uitwerking van het kunstwerk in staal maar leggen de keuze bij de kunstenaar en opdrachtgever neer.
Detaillering Van de detaillering rond de boom heeft H.v.H een model gemaakt op ware grootte. Plaats en maatvoering van de detaillering is nu aangepast en geheel in gulde snede. De twee decoraties rond het gat voor de boom worden ingelegd met koperstrip. De uitwerking overtuigd de commissieleden op een na. Dit commissielid geeft aan met name de detaillering rond de boom pas te kunnen beoordelen als het totale kunstwerk is uitgevoerd.
Werkzaamheden aan boom Plaatsing van het kunstwerk rondom de boom wordt mogelijk gemaakt door een deel van het kunstwerk uitschuifbaar te maken. Werkzaamheden aan de boom worden hierdoor ook mogelijk. Hiermee wordt voldaan aan dit aandachtspunt.
Beheer en onderhoud In samenwerking met Qumey heeft H.v.H een visie op het onderhoud opgesteld. Uitvoering van onderhoud zal worden besproken met de afdeling Beheer van het stadsdeel. Beheer en onderhoud worden ook meegenomen in het protocol van oplevering. Voor het onderhoud is een budget opgenomen. Kosten vallen binnen het beschikbare budget.
Begroting en offertes De kunstenaar heeft op basis van de berekeningen en offerte van het bedrijf Qumey een totaal begroting opgesteld. Hierin zijn kosten voor vervaardigen platform en detaillering, maken en plaatsen fundering, plaatsen kunstwerk zowel als onderhoudsbudget en honorarium opgenomen. Het totaal valt binnen het beschikbare budget en houdt rekening met een post onvoorzien
Planning het DO is op tijd ingeleverd om bestuurlijke besluitvorming in gang te zetten. Na het besluit tot uitvoering van het Dagelijks Bestuur kan de bouwaanvraag ingediend worden. Inschatting is dat de fundering gelijktijdig geplaatst kan worden met de Hemelboom waarna het plein getegeld kan worden en opgeleverd. De verwachting is dat het plein op 1 november opgeleverd wordt. Rekening houdend met de productie van het platform is het mogelijk dit op een latere datum te plaatsen.

VIII. Advies kunstcommissie
De kunstcommissie is onder de indruk van de uitwerking van het geheel dat H.v.H op zo'n korte termijn tot stand heeft weten te brengen. De kunstcommissie heeft er ook vertrouwen in dat het kunstwerk een meerwaarde oplevert binnen het ontwerp voor het plein door de krachtige combinatie van concept, functionaliteit en vormgeving. De kunstcommissie komt tot de conclusie dat aan alle acht aandachtspunten is voldaan en adviseert het dagelijks Bestuur de opdracht tot uitvoering van het kunstwerk te verlenen aan Hans van Houwelingen.

Bovenaanzicht (maten in cm)

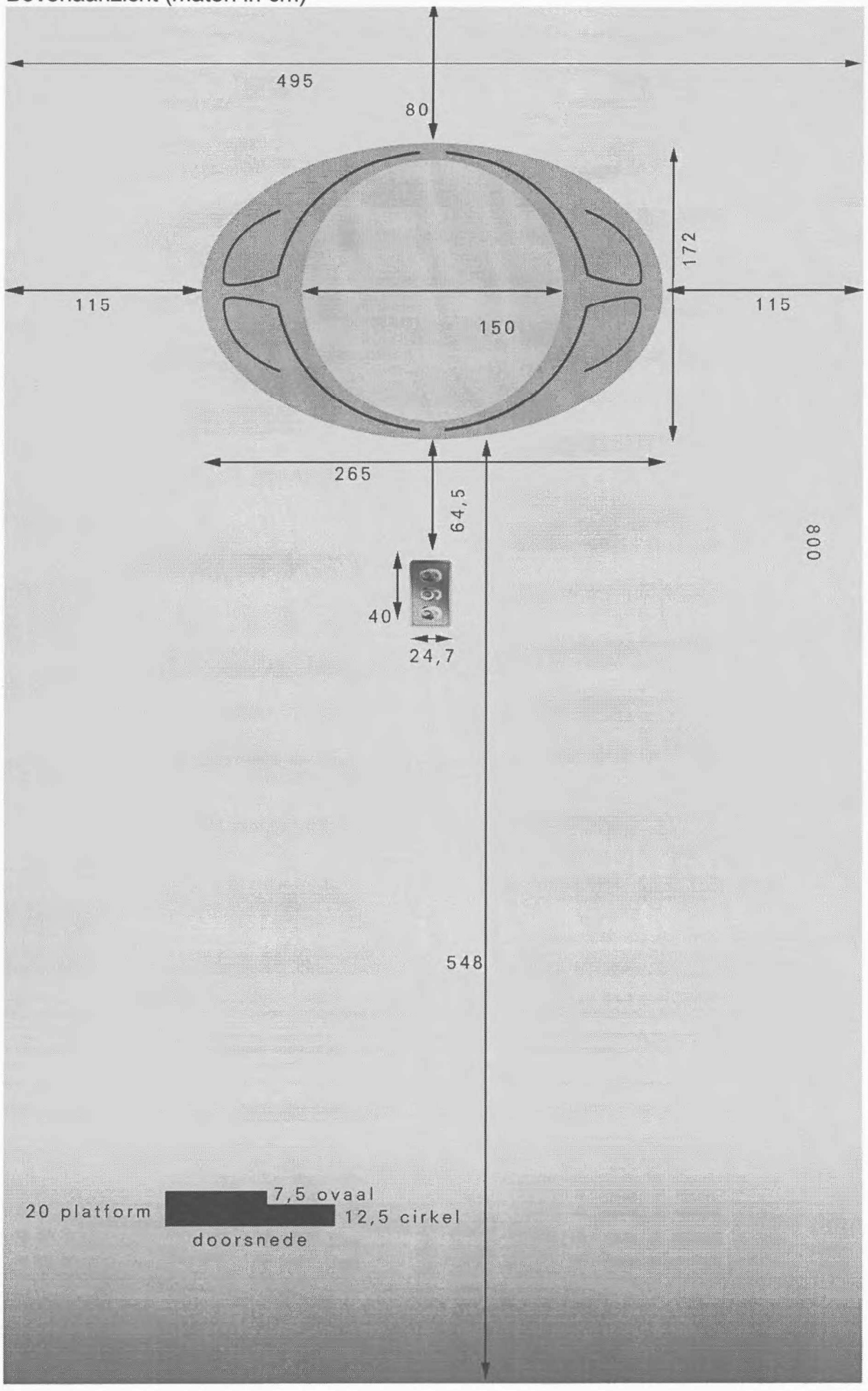

Zijaanzicht platform

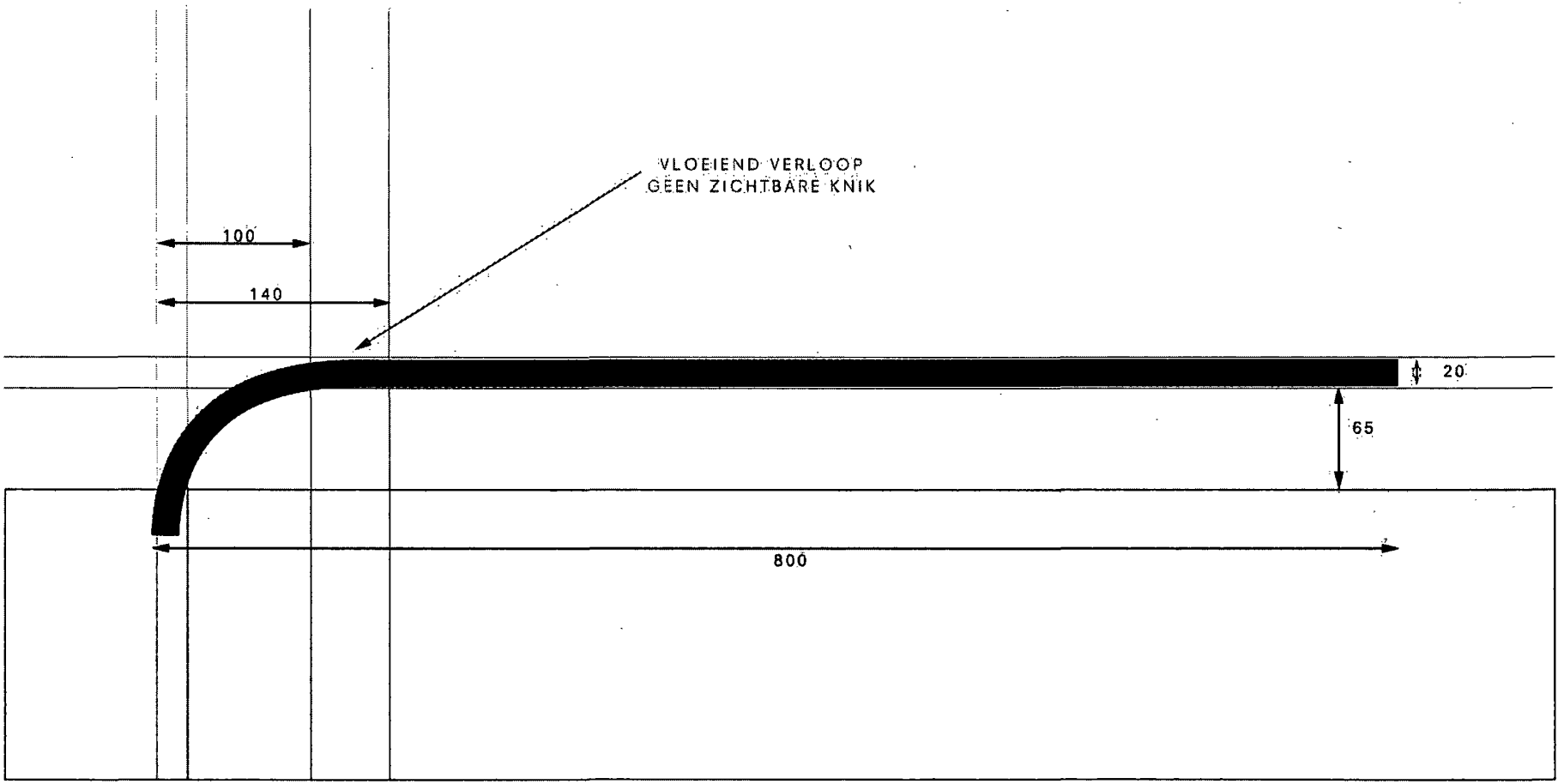

Bovenaanzicht tegelpatroon

